

BELOKRANJEC

Izhaja 1. in 15. vsakega mesca. — Naročnina za celo leto znaša K 1.50.

Glasilo belokranjskih kmetov.

Geslo: Na delo za staro pravdo.

Vse pošiljatve prosimo na naslov „Belokranjec“ Gradac, Bela Krajina.

I. letnik.

Ljubljana, dne 15. grudna 1908.

Štev. 19.

Ob koncu prvega leta.

Z današnjo številko zaključujemo prvi letnik Belokranjca. Iz volilnega letaka se je razvilo sicer malo, toda priljubljeno glasilo belokranjskih kmetov.

Leto 1908. ni bilo za Belo Krajino izgubljeno. Volitve mesca svečana so vzbudile v kmetu zavest. To probujenje ni postalo hipno razpoloženje, temveč razvila se je iz njega za tako kratek čas dovoljna gospodarska organizacija, ki je v kmečkih rokah.

Bela Krajina je bila preje najbolj pozabljen del Kranjske dežele. Toda naše delo je prisililo javnost, da se je začela bolj zanimati za ta pozabljeni košček slovenske domovine. Pod vtisom tega dela se je moral potruditi gosp. Šuklje na pot po okraju, je moral Poljance začeti pridobivati z vodovodom. Pod vtisom kmetске zavednosti je pri teh volitvah celo belokranjski farovž moral odnehati, preklicati kandidature tujca Štemburja in kandidirati za S. L. S. župana Matjašiča. Čeprav g. Matjašič ni naš somišljenik, vendar imamo ga — blizu, vemo, kdo bo — odgovoren.

V zadrugah se je belokranjski kmet že tekom teh par mesecev lahko prepričal, da gre, če se le začne in če se le količkaj hoče. Samozavesti in zaupanja v lastno moč smo se že letos več ali manj privadili.

List je prišel v zadnjo koč. Ljudje, ki sicer ne vzamejo potiskanega papirja v roke, so se začeli zanimati za čitanje, in težko pričakujejo dne, ko ima priti nova številka.

Od mnogo strani se nam je izrazila želja, naj bi list izhajal vsak teden. Tega žal za sedaj še ni mogoče izvesti. Pač pa lahko povemo, da je list sedaj že toliko vpeljan, da je kot 14dnevnik zagotovljen.

Prosimo samo vse somišljenike: priporočajte list in pridobivajte novih naročnikov.

Marsikdo lista samo zato ne priporoča naprej, ker si misli, da je malenkostna naročnina preveč neznatna, da bi se izplačalo po enega naročnika pridobivati. Ravno narobe je res: baš ker je naročnina tako nizka, se gre za vsakega posameznega naročnika. Zato se zavedni kmetje naročajo tudi tedaj, čeprav bi si lahko list izposodil i pri sosedu.

Torej, belokranjski kmetje: Gorenjci imajo svoj list, Korošci svojega, Notranjci svojega, če hočete, da se bo Vaš Belokranjec ohranil, naročajte se pridno nanj. List je pisan v kmečkem, slovenskem in naprednem duhu. Če se kmet sam ne bo zanimal zase, kdo naj se pa potem še zanima zanj. A list je tisto, kar nas druži, nas, ki smo raztreseni po vaseh, ki se sicer ne poznamo osebno, ki pa smo zbrani okrog svojega glasila kot velika družina.

Pridno se torej naročajte, pa tudi pridno dopisujte. Že sedaj smo imeli mnogo kmetov dopisnikov. Naj se njih vrste še pomnože. Pišite nam o vsem, kar se po Vaših vaseh dogodi, kar Vas tišči in muči. Dandanes je slišati le onega, ki se zna pošteno oglasiti. Nič ne de, če je okorna roka, če pisava ni izpisana, to vse so malenkosti, ker v jezikovnem oziru uredništvo popravi dopise.

Naročnina znaša za 1. 1909. 2 K — za vse dežele izven Avstrije 3 K. Vse pošiljatve (denar in dopise) naj se pošilja na naslov Belokranjec, Praga, Vinohradi, Češko.

Viribus unitis ali poglavje o slogi tovarne in kmetije.

(Konec.)

S tem pregledom pa tudi zvemo, v kateri smeri moramo skrbeti, da se naši gospodarski elementi pri nas ne bodo razvijali, se lahko varujemo teh ekstremov, in na drugi strani dobimo pozitivno stran naših stremljenj.

Naši dve stranki sta si vsled diferenciacije razdelili torišče. Slovenska ljudska stranka je za sedaj — s čemur moramo v praksi računati — glavna kmetka stranka, in napredna stranka za sedaj glavna mestna.

Prva zastopa kmete, druga pri osamovitvenem gibanju načelo: sem s slovenskim producentom. Gorenji pregled evropskih gospodarskih razmer nam omogoči, da dobimo merilo, kako vlogo naj bi v tem skupnem delu prevzela katera stranka in omejitev te naloge.

Gmotno stanje najširših slojev ljudstva po industrijalnih, najbogatejših državah, je meščanski stranki resno svarilo, kako daleč naj gremo z industrijalizacijo, kateri v sedanjih razmerah sledi povsod proletarizacija in degeneracija.

Gospodarsko podjarmljenje kolonij pa je S. L. S. resen memento, da imamo Slovenci — kmetje bodočnost le, če spopolnimo svoje gmotno delo z duševnim delom inteligence na ostalih poljih narodnega gospodarstva.

Kaj sledi iz tega?

Da za razvitek svojih doslej še v kali ležečih razmer moramo iskati svojih potov svoje metode. Vidimo, da rešitev gospodarskih vprašanj pri drugih narodih ne more biti naš vzor.

Iskati moramo svoja pota.

V ta namen se nam je treba oprostiti katederskih sugestij predvsem nemških teoretikov. Ne smemo pri vsakem koraku sramežljivo pogledati okrog sebe, če so te avtoritete kaj takega že pisale in priznale. Za rešitev naših vprašanj nam ne sme biti merodajno mnenje in učenje tujcev, oficijozno mnenje. Za rešitev naših razmer nam morajo biti merilo edino naše razmere, ker nam je njih ureditev tudi namen vsega našega dela. Moramo študirati svoje razmere, in poiskati

Tudi Vi

ste med tistimi, mogoče, ki še niso poslali naročnine za leto 1908. Leto se bliža h koncu, bodite tako prijazni in pošljite po nakaznici K 1.50 na naslov Belokranjec, Praga, Vinohradi (Češko) —

Po novem letu dvignemo vse neporavnane naročnine s poštnim nalogom.

njim primerna pota. Če smo vstvarili svojim razmeram primerno Mohorjevo družbo, pač nekaj izrednega v celi Evropi, če smo tem razmeram primerno uredili Slov. Matico itd., zakaj naj bi se nekako sramovali svojim potrebam primerno hoditi svojo lastno gospodarsko pot, porabivši pojave v krajih, kjer so podobne novodobne razmere bolj dozorele, kot merilo, katero pa moramo rabiti samostojno in samo kot pripomoček, ne kot model.

Če smo dospeli s tem do metode svojega dela, nam sedanje stanje svetovnega gospodarskega položaja pokaže pot in vsebino našega dela.

Vidimo, da moramo iti srednjo pot, najti ravnotežje med kmetijo in tovarno; vidimo pa tudi namen našega nar. gospodarskega dela.

Če je celi industrijalni Evropi in Ameriki namen in sredstvo narodnega gospodarstva denar, mora postatinam agrarnim Slovanom namen nar. gospodarstva človek, denar pa le sredstvo, s katerim postavi človek trdno gmotno podlago, na kateri dostavi ostalo, pred vsem duševno stavbo kulture.

Prišli smo do odgovora, katero delo mora biti skupno obema strankama in kako naj si razdelita to delo.

Skupnost dela obstoji v tem, da se poiščejo pota in pripomočki, s katerimi se izvede ravnotežje industrijalizma in agrarizma pri nas.

Prva praktična naloga bo: dobiti bilanco našega nar. gospodarstva.

Primerno tej bilanci se bo moralo skrbeti za bilanco naših duševnih in denarnih moči.

Na podlagi teh katastrov bi se šele moglo poskrbeti za proizvodnjo v obrti in tovarni za porabo, ne dobiček sam po sebi, brez strahu pred neprestanim valovanjem konjunktura (razcvit in propad trgovine in obrti).

Tako bi dobile pridelovane surovine na kmetiji poleg dosedanje naturalne tudi stalno tovarno in trgovsko vrednost, proizvodi tovarne pa stalnega in zanesljivega odjemalca.

S. L. S. ima delo pri organizaciji producentov surovin in odjemalcev tehničnih proizvodov, naprednjaki pri organizaciji tehnič. proizvodnje in konsuma surovin.

Ta važna nar. gospodarska doba pada s svojim nastankom baš na 60letnico podobnega pojava med Slovani, samo da se je isti vršil na jezikovnem polju.

Slovani smo se tedaj narodno prerodili edino le zato, ker je do tedaj pod vplivom sfer tujih jezikov stoječe razumništvu vzelo za svoj jezik jezik hlapcev in dekel, torej najširših slojev. Ti so pa dobili od razumništva zopet v svojem jeziku njihovo delo. Ljudstvo je dalo obliko in gmotno moč, razumniki vsebino.

Analogični pojav je sedaj, ko si ohranimo obstoj in priborimo narodno gospodarski preporod edino le, če se inteligenca socijalizira, če vzame za svoje gospodarske interese interese

najširših slojev. Ti dobe s tem organizacijo in preobliko teh prospehov, a oni dajo razumništvu moč, vsebino in namen, kot se je godilo podobno l. 1848. na narodnem polju.

Prva naloga čaka meščanske stranke, točasno v praksi napredno, druga naloga kmetijske stranke, točasno v praksi S. L. S.

O kakem složnem nastopanju globokejšega, zgodovinskega pomena za naš narod, more biti torej govora z upanjem na realen uspeh le na nar. gospodarskem polju. To je tem lažje, ker se o takozvanem gospodarskem, manchesterskem liberalizmu pri nas zlasti pri mlajšem naraščanju ne more govoriti. Razmere so zlasti sedaj ugodne, da se da celemu našemu nar. gospodarskemu stremljenju smer napram bodoči obliki družabne organizacije, zadrugi, dokler še ni predaleč napredovala stanovska diferenciacija v smislu zapadne Evrope in ostalih industrijalnih dežel.

Vsak poskus za slogo na drugih poljih bi pa moral vesti k nasilju in neznačajnosti, tako da bi vsaka druga sloga morala dati v naši kulturni bilanci minus.

Plus je na nar. gospodarskem polju, v znamenju zadruga.

Na tej podlagi bi se mogli v zvezi z ostalimi Slovani in sorodnimi strujami med drugimi narodi lotiti rešitve glavnega vprašanja mednarodnega gospodarstva: neposredni stik producenta in konsumenta, kot najbolj ekonomične rešitve gmotne strani človeške kulture.

Toliko o važnem vprašanju skupnega slovenskega nastopa — kolikor prostor dopušča — brez ozira na podrobnosti, posranske momente in posledice.

Vinarska enketa pri dež. odboru v Ljubljani.

3. t. m. povabljenih je bilo več vinogradnikov iz vseh vinorodnih krajev Kranjske k dež. odboru na posvetovanje, kako bi se dalo odpomoči sedanji vinski krizi in pospeševati prodajo našega vina. Zbralo se je 20 vinogradnikov, — iz Črnomlja gg. Fr. Šetina in dr. Malerič. Sklenilo se je osnovati deželno vinarsko zadrugo v Ljubljani, ki naj bi imela po deželi podružnice. Napraviti se ima v Ljubljani tudi osrednja klet. Izvolil se je odbor 11 članov, ki naj vse potrebno ukrene. Za razpečavanje vina, ki ga imamo letos v obilici, se za sedaj ni ničesar moglo ukreniti, ker ni denarja. Naša misel je, da bi morali dati za prvo dežela nekaj, deželni odbor pa zopet pravi, da nima denarja niti za najpotrebnejše stvari. — Naše vino bi se dalo izvažati le proti severju poseben na Češko, zato pa bi morali imeti enotno vino, ne pa tako, kakor je sedaj, ko je vsakega vinogradnika vino malo drugače. Treba bi, da se večja množina mošta skupno ukleti, zato pa potrebujemo tudi pri nas veliko skupno klet s potrebnim orodjem. Morda se bo dobilo pri državi kaj podpore, dežela nima denarja. V Ljubljani govorilo se je tudi, da se določi

čas trgatvi. Vsi navzoči so se proti temu izrekli, ker zlasti deževno vreme ob času trgatve in gnitje grozdja, tega ne dopuste in mora vinogradnik včasih proti svoji volji zgodaj potrgati, ako neče ob vse priti.

Zdravstvo.

Nekaj o pijači. V gorenjskih hribih je vas Žiri. Sicer je daleč od železnice, pa so njeni prebivalci, sami kmetje, tem zavednejši. Ustanovili so si prvi „Sokolski dom“ na Slovenskem, sedaj so si pa iz Idrije naprosili realčne profesorje, da hodijo predavat. Priobčujemo tu po „Notranjcu“ poročilo o predavanju o alkoholnih pijačah, t. j. pivu, vinu in žganju. Gibanje proti pitju alkoholnih pijač je važno za vinorodno Belo Krajino že zato, da se izve, kaj hoče to gibanje, ki je naperjeno med ostalim tudi proti onemu glavnim pridelkom Bele Krajine, proti vinu in njega nezmernem uživanju. — „Notranjec“ piše: Predavanje o alkoholizmu dne 18. oktobra je dobro uspelo. Gosp. prof. dr. Bevk je snov predavanja „o alkoholizmu in njega pogubonosnem uplivu“ zares mojstrsko obdelal. Razložil je popolnoma jasno lastnosti alkohola na zunaj, njega barvo, okus, gorenje, kakor lastnost, da vsrkava vlago, ter zamori v sebi vsako življenje ter onemogočuje trohnobo in gnitje tvarin, ki so v njem. Razložil je dalje natanko kako upliva požirek alkohola v ustih, požiralniku in želodcu ter dalje v žilah in mišicah. Dokazal je popolnoma jasno, da alkohol ne le, da nima nikake hranilne vrednosti, da na noben način ne vpliva ugodno na človeški organizem, ampak ravno nasprotno: njegov upliv je skozi in skozi škodljiv. V želodcu vsrkava vlago vaze (zato je pijanec vedno žejen) ter brani, da se zavžita jedila slabeje ali nepopolnoma prebavljajo, in tudi pozneje, mesto da bi dovajal telesu novih porabljenih snovi, mu jih še odvzema. Kdor torej uživa redno dan na dan alkoholne pijače, ta se polagoma pa gotovo zastruplja. Oni navidezni dobrodejni upliv, da človeka „pogreje“, „okrepi in poživí“, mu „vzbuja veselost“ itd., je vse le hipna prevara in omama živčevja. Alkohol je torej potuhnen sovražnik človeštva, njegov navidezni dobrodejni upliv je le samo gola prevara. Kdor išče torej v pijačah moči in razvedrila se prebitko vara. Alkohol zavžit v večji meri vpliva na možgansko delavnost, slabi zavest tako dolgo, da jo človek popolnoma izgubi, ako si ne jenja „prilivati“, večkrat se konča to še celo s smrtjo (tudi pri nas se je že letos pripetil tak slučaj). Na vsak način pa redno vživanje alkoholnih pijač slabi človeka ter mu pije moč, to pač vsakdo lahko sprevidi, da alkoholu udan človek postane nekaka „šleva“, pešajo mu telesne in duševne moči tako dolgo, da ga napadejo razne bolezni, ki končajo s smrtjo, ako se poprej, dokler je še čas, ne odvadi pijanček uživati tega „Olimpijskega nektarja“. Da pijančevanje neugodno upliva na družinsko življenje, je obče znano. Pijančevi otroci in ženske so največji revčki. Za vse drugo se dozdeva alkoholiku škoda izdajati denarja,

samo za alkohol ne. Da so pijančevi otroci tudi telesno in duševno slabjši, je dokazano. In stem degenerira, propade ves narod; alkohol ga uničuje denarno in duševno. Alkoholizem je tudi vzrok premnogim hudodelstvom, pretepom, ubojem, tatvinam, ropom itd. Štatistika iz Švice nam razjasnjuje naslednje: Od 100 umorov, ubojev ter nasilstev s smrtnimi posledicami, jih povzroči alkohol do 65. Od 100 nenravnih dejanj jih povzroči alkohol 77. Od 100 požigov jih alkohol zakrivi 56. Od 100 potepuhov se jih obsodi 80, katere je zapeljala pijača. Od 100 slučajev, kjer se je naselil v hišo prepir in težko življenje, jih je 56 pripisati zopet neumnemu popivanju alkoholnih pijač. Med 100 blaznimi je 30 onih, katerim je povzročil alkohol blaznost. Med 100 bedastimi, slaboumnimi otroki je polovica takih, katerim je alkohol vir nesreče, tudi velik odstotek ljudi si vzame življenje vsled alkohola. In vsak deveti človek umre vsed alkohola. Te žalostne številke, katerih bi se dalo navesti še vse polno, govore dovolj jasno kakšen blagoslov je alkohol za človeštvo. Koliko bolje bi bilo, da bi nikdo ne pokusil pijače, kakor da povzroči toliko nesreč in gorja. O da bi se le en del tiste moči, ki jo požre alkohol, obrnilo v napredne in dobrodelne namene, kaj vse bi se dalo napraviti! Marsikdo si pač ne more predstavljati vesele družbe brez pijače, dasiravno je skoro vsaka zabava plemenitejša in tudi cenejša. Žalostno je torej zreti ljudi, katerim doma primanjkuje dobre hrane, ki imajo skrbi čez glavo, pa potem še iščejo zabave v kozarčku strupene pijače. Neumno je tudi žejo gasiti z alkoholnimi pijačami, kajti alkohol žejo še poveča, gasi jo samo voda, ki je v pivu ali vinu. Več je v pijači alkohola, manj pogasi žejo, poprečno je v pivu krog 5%, v dobrem vinu krog 10%, v žganju do 30% alkohola, najbolj nedolžno je pivo, pa je vendar predrago. Največji vzrok, da se toliko pije, je pa neumna moda, včasih so iskali v tem časti, in jo nekateri še sedaj, kdor za pijačo da, ta je mož; toraj zopet blažena nevednost. To in še dokaj družega je v živih besedah predstavil g. predavatelj. Na slušatelje je to napravilo ugoden vtisk. V nedeljo, dne 25. vinotoka je predaval v „Sok. domu“ zopet profesor mestne realke v Idriji dr. B. Bähler „o vsemirju“.

Doma in na tujem.

Slovenec podpredsednik v dunajski državni zbornici. Med 4 novimi podpredsedniki avstrijske državne zbornice je tudi Slovenec, Jože Pogačnik, drž. poslanec, pristaš S. L. S.

Pri volitvah dne 14. t. m. so bili po deželi izvoljeni sami pristaši S. L. S., ker se je vsled kompromisa med liberalci in klerikalci od napredne strani opustilo vsako kandidiranje proti S. L. S.; ki zopet v Ljubljani ni postavila nič protikandidatov. V Ljubljani je prišlo vsled razporov med naprednimi volilci do ožje volitve med naprednim kandidatom J. Turkom in socijalnim demo-

kratom E. Kristanom. Turk je dobil 1085, Kristan 1065 in Mayer 295 glasov.

Kranjska hranilnica (šparkasa) v Ljubljani je bila doslej glavna opora kranjskega nemštva — na slovenski račun. Slovenci so namreč znešli vanjo svoj denar, a z dobičkom od tega je šparkasa podpirala vse, kar je bilo količkaj nemškega v deželi. Po ljubljanskih dogodkih 20. septembra so Slovenci končno vendar le spoznali, da se tudi visoki gospodi pri tem zavodu da priti do živega. Začeli so dvigati svoj denar iz zavoda in ga vlagati v slovenske. Pretekli mesec je po izkazu, ki ga je „Kranjska“ priobčila sama v vladnem listu „Ljubljanka“, bilo vloženih pri njej okrog 1/2 milijona kron, dvignjenih pa okrog 5 1/2 milijonov kron. Začetkom leta 1908. je imel zavod še okrog 67 milijonov kron vlog, sedaj je to stanje padlo na 55 milijonov, 12 milijonov slovenskega denarja se je torej dvignilo ven. Če bo to tako napredovalo, v 5 letih tega trdnega zavoda ne bo več, čeprav je — nemški. Za po Novem letu je odpovedano zelo veliko denarja, in baje vzamejo klerikalci ven 30 milijonov cerkvenega denarja, ko ustanove deželno Občinsko hranilnico. Mi smo dosedaj bili vedno vajeni, da smo si predstavljali Nemca kot gospoda, s cilindrom na glavi in polnim žepom. Slučaj Kranjske hranilnice nam pa jasno priča, da je v javnem življenju začelo odločevati ljudstvo t. j. več kot peščica bogatih Nemcev zaleže cela množica čeprav sicer manj premožnih Slovencev, če nastopajo — složno.

Za nohte jim je začelo iti. Vsled ošabnega in nepravilnega nastopanja Nemcev proti Čehom in Slovencem se je začelo v Avstriji širiti vedno bolj bojkotno gibanje. To stremi za tem, da se skuša denar ohraniti doma in dajati zaslužek samo domačinom. Doslej so se Nemci bali baje samo Boga, sedaj so pa dobili strah celo pred — zaničevanim „Pemcem“ in „Vindišarjem“, ker sta oba tako predrzna, da nočeta več nositi svojega t. j. češkega in slov. denarja nemškim mogotcem. Da so Nemci začeli to gibanje že čutiti, spričuje njih krik po — državni pomoči. Vladni „Fremdenblatt“ namreč zdičuje: „S stališča države se ne more dosti ostro nastopiti proti temu, da se je zavleklo sedaj tudi to polje v vrtinec narodnostnih zmedarij. Oblasti se že pečajo s tem gibanjem čegar protipostavnost je jasna. — Nemci imajo v Avstriji to taktiko: dokler so oni na krmilu, nečejo o kakšni pravičnosti nič slišati. Kakor hitro pa izgube premoč in večino, takoj vpijejo po državni pomoči, delitvi po narodnosti in dvojezičnosti. Slovani lahko zremo mirno v prihodnost: žilavi in zdravi slovanski kmet bo pred ali pozneje vrgel iz sedla degeneriranega nemškega tovarnarja in birokrata.“

Češka šola na Dolenjem Avstrijskem. Dne 13. t. m. je bil Florisdorfu na Dol. Avstrijskem shod, ki se ga je udeležilo čez 800 oseb. Po govoru soc. dem. poslanca Winterja se je sklenilo ustanoviti v Florisdorfu češko šolo. Dežela velja za samonemško. Kako izgleda to nemštvo, nam pokaže nekaj števil. Po uradnem štetju je

bilo l. 1900 na Dunaju vseh prebivalcev 1,674.958, med njimi Čehov 102.974, v celi deželi 3,100.493, Čehov 132.968. Po vseh okrajih so bile osebe z češkim občevalnim jezikom. Okraj Amstetten ima med 71.363 ljudmi 71 Čehov. Baden 61.508, Čehov 541. Bruck n. L. 58.267 (2901), Florisdorf 94.388 (2943), Gmünd 59.161 (4119) — Hietzing 50.420 (683) — Horn 38.885 (163) — Korneuburg 63.332 (1932) — Krems 79.624 (371) — Lilienfeld 26.198 (91) — Melk 45.609 — Mödling 63.405 (4274) — Neunkirchen 58.091 (165) — Oberholabrunn 75.932 (591) — Poeggstall 34.170 (58) — St. Pölten 74.560 (547) — Scheibbs 33.342 (34) — Tulln 63.501 (441) (512), — Mistlbach 101.829 (8250) — Waidhofen n. T. 37.822 (267) — Dunajsko Novomesto 61.026 (651) — Zwettl 48.035 (44) — Šolskih otrok je bilo l. 1896 nemških 160.755, čeških 8663, l. 1900/1 nemških 173.684, čeških 9980 — l. 1903/4 je bilo čeških šoloobveznih otrok naštetih že 12.033. — Dunaj je največje češko mesto, ker je tam 1/2 milijona Čehov.

Preki sod v Pragi. Dne 2. grudna, na jubilejni dan, je bil proglašen preki sod v Pragi. Preki sod pomeni, da se kaznuje vsak zločin upora proti oblastem s smrtjo. Z Dunaja je prišel rabelj, postavili so vislice in vsak obsojenec bi bil v 24 urah po obsodbi obešen. Toda ker so ob enem nemški dijaki morali nehati izzivati občinstvo, rabelj ni imel kaj delati. Preki sod je ob 6. zjutraj 15. t. m. prenehal. Še isti dan so burši začeli izzivati zopet po mestu s kapiami.

Državni proračun. V petek, dne 11. t. m. je predložila vlada drž. zbornici proračun. Iz cele svote 2303 milijonov kron je 30 milijonov dovoljenih za potrebe širših slojev, med tem 2,137.550 kron za zboljšanje plač poštnim slugam, pismonošem po deželi itd. Letošnji drž. proračun se je napram lani zvišal za 155 milijonov, dočim je prejšnja leta stopal za 50—60 milj. To povišanje je nastalo vsled dobrih razmer v trgovini in obrti. Ali začetke splošne svetovne gospodarske krize je že čutiti: Delež, ki ga ima država od dobička Avstro-ogrske banke, se je letos zmanjšal za 3 milijone 300 tisoč kron. — Državno gospodarstvo temelji na davčnih zakonih, ki so nekateri še iz časa absolutizma in častivredni starci čez 100 let. Da pride vprašanje o preosnovi davčnih sistemov v zbornici pred ali pozneje na razgovor, dokazuje, da je podanih čez 100 predlogov o spremembi dosedanjih davkov.

Bojkot avstrijskega blaga na Balkanu neprestano narašča. V Belem gradu se je osnoval odsek 12 članov, ki ima voditi boj proti avstrijskim izdelkom in stopiti v zvezo s Turki v Solunu in Carigradu. V carigrajski bojkotni odbor je pristopilo v 2 dneh 5200 trgovcev. Na Turškem so polili avstrijski sladkor v skladiščih s petrolejem in zažgali. Naše blago se je začelo uvažati doli čez Nemčijo, ker avstrijskih parnikov niso pustili v pristanišča. Turki so zažugali, da bodo bojkotirali tudi nemško blago, zato so na Nemškem prepovedali parnikom prevažati doli avstrijsko blago in

nemško blago z avstrijskimi ladjami. Poleg te škode grozi vsak dan vojna. Proti Avstriji so vse balkanske države, Rusija, Angleška, Italija in Francoska. Z nami je samo Nemčija. Ker bi pa v slučaju vojske z Srbijo napadli Nemčijo Angleži in Francozje, nam ta zaveznik nič ne bi koristil. In čemu vse to? Raditega, da se v Bosni lahko bogati par bogatih Židov z lesno „trgovino“, na stroške srbskih in mohamedanskih domačinov.

V Indiji se pojavljajo znaki revolucije proti angleški vladi. Po celem svetu vre in kipi od nezadovoljnosti, ker je človeštvo postalo suženj zlata, mesto da bi denar bil sluga in pomočnik ljudem.

Iz Novega mesta.

Belokranjska železnica. Dostikrat že smo opozarjali na nevarnost, ki preti Slovincem tudi na belokranjsko-kočevski meji, zlasti še sedaj, ko se gradi tu nova železnica. Slovinci moramo paziti, da nas ne prehitijo nemški privandanci, ter nam ne zasedejo ravno najlepših postojank ob tej novi železnici. Poglejmo Gorenjsko, kako so se vgnezdili Tirolci in kako moč že imajo! Čuje se, da so tudi na Belokranjskem in sploh na Dolenjskem že pričeli iskati takih postojank ob novi železnici, da bi tem lažje šlo od rok ponemčevanje. Zlasti veliko je storil za „nemško stvar“ bivši žel. minister Derschatta, ki se je za časa svojega ministrovanja sploh kazal najhujšega nasprotnika Slovanov in posebej Slovencev. Da je eden najvernejših „Schulvereinovcev“ in „Südmarkovcev“ je znano iz raznih poročil o zborovanju teh dveh ponemčevalnih društev. Toda, da bi kot minister tako očitno delal za vsenemška društva, tega vendar ne bi mislil. K trasiranju je poslal na Belokranjsko in sploh na Dolenjsko večinoma same nemškonacionalne inženirje, zaupnike „Schulvereina“ in „Südmarke“. Ti so pri trasiranju vedno tudi pridno na delu za vsenemški „Drang nach Osten“. Natančno so poučeni o narodnostnih razmerah na slovensko-kočevski meji in bajé so že precej posestva pokupili za „Südmarko“. Sad nemške ponemčevalne politike je tudi nova šulferajnska šola v Lazah, ki je sramota za slovensko Dolenjsko. Zatorej, pozor, Slovenci! Zdramite se vendar enkrat, pazite na nemške „agente“, pokažite jim vrata! Izdajalec je, kdor proda le ped slovenske zemlje privandranim Nemcem, našim najhujšim narodnim nasprotnikom! Oni, ki so 13. septembra v Ptuj, in pozneje v Mariboru, Celju in Celovcu pokazali, kako spoštujejo nas in naš mili materni jezik, oni, ki nas in naš jezik ob vsaki priliki grdiyo na najnesramnejši način, nimajo med nami ničesar iskati! Mi hočemo biti sami gospodarji na svoji slovenski zemlji! Nemci naj gredo pa v „rajh“! Torej niti koščka slovenske zemlje ne dajte iz rok!

Razmere na novomeški gimnaziji. Ker je v Novem mestu tudi precej dijakov iz Belekrajine, je pač potrebno, da tudi Belokranjci kaj izvedo o ondodni gimnaziji. Vodi to gimnazijo seveda ravnatelj, toda le na videz, pravi gospodar

je tu katehet Marinko. Znan je že od nekaj kot fanatik, toda v zadnjem času je nekam posebno hud. Na gimnaziji vlada inkvizicija, dijaki se morajo brezpogojno pokoriti katehetu. Citira jih predse ter jih skuša z grožnjami in vsemi mogočimi sredstvi pripeljati na „pravo pot“. Onim, ki se mu nočejo kar tako udati in pokoriti, pa naravnost prepove občevati z mlajšimi tovariši, češ da jih zapeljujejo k liberalizmu. Tako naj bi bili razsodnejši dijaki obsojeni na samotarjenje; pritisne se jim na čelo pečat pokvarjenosti in hudobnosti, pečat izvržencev. S tem se razdvaja mladina ter fanatizira. Katehet, ki bi kot namestnik Kristusov moral oznanjevati le ljubezen in mir, seje tako v mlada srca mržnjo — da ne rečem sovraštvo — seje prepir; strasti, ki se itak same prerade vzbudijo, se vzbujajo na umeten način. Toda ne samo dijaštvo, tudi ravnatelj, kakor sem že omenil, in zdi se mi, celo profesorski zbor se klanja katehetu. Drugače si namreč ni mogoče razlagati, kako se je moglo zgoditi, da se je dijakom prepovedala javna ljudska knjižnica „Narodne Čitalnice“ novomeške. Kaj naj zdaj čita ubogi dijak, ko je znano, da v šolski knjižnici nimajo drugega, kot same „Vrtce“ in „Zvončke“. „Javno knjižnico“ vodijo sami gg. profesorji, katerim je gotovo zaupati in ki dobro vejo, kaj naj dijak čita; torej bi bilo kako „pohujšanje“ izključeno. Toda ne, katehet dijakom ne privošči niti dobrih in poučnih knjig, ne privošči jim čitanja niti v razvedrilo. Dijak v zadnjem času sploh ne sme prestopiti praga „Narodne Čitalnice“. Da se je prepovedala „Omladina“ pod kaznijo izključitve in da se konfiscira še predno jo dobi dijak v roke (pisemska tajnost!) ni treba posebej poudarjati. Klerikalni dijaški listi se od „zgoraj“ priporočajo. To je pač enaka mera za vse! Vse to se je naznanilo po „Circulandum“ in sicer „durch den Konferenzbeschluss“; seveda velja gimnazija za — slovensko. O, srečno slovensko šolstvo in ti slovensko dijaštvo, ki ima take — slovenske vzgojitelje.

Iz Bele Krajine.

Nekaj za kratek čas. Iz Črnomlja: Povodom proslave 60 letnice vladanja Nj. Veličanstva našega cesarja je bila najvišjega želja, da se ta jubilej ne proslavlja s hrupnimi veseliciami in pojedinami (Črnomaljec bi rekel požrtijami), ampak naj se stori kaj za „otroka“. Deželna vlada je to naznanila vsem občinam. Naš občinski odbor je torej v smislu navedene želje sklenil euoglasno, da se opusti razsvetljava na predvečer in ne napravi nikakega banketa, ampak da se pobira po hišah za društvo za varstvo otrok. Toda odbor obrača, župan obrne. Naš župan, ta „kunštna glava“, pogruntal jo je drugače. Da se stori kaj za otroka, je želja Nj. Veličanstva, in kdo naj bi bil bolj potreben otrok, kakor g. hotelir Lackner, zato je poslal g. župana policaja okrog, naj nabere nekaj drobiža za tega ubogega otroka, katerega mnogi več tako ne ljubijo in ne podpirajo kakor nekaj. Nabral jih je res

nekaj, ki so darovali pod imenom banketa revnemu otroku Lacknerju mesto ubogim, zanemarjenim malim. Kdor zna, pa zna. — Ker smo že pri g. hotelirju Lacknerju, naj omenim še, kako ta dela v korist Črnomlja. Pred leti bi se bil imel davčni urad iz Komende premestiti, ker je sodišče potrebovalo več prostora, nemški vitežki red pa ni hotel pri Komendi ničesar prizidati. Občinski odbor je tačas z vsemi proti Lacknerjevemu glasu sklenil, da naprosi državo brezobrestnega posojila, da sezida prostore za davčni urad, Lackner je pa na vsak način hotel, da se naseli davčni urad v prvo nadstropje njegovega gradu. Ko je torej videl, da bi mogla občina Črnomelj sama postaviti s pomočjo državne podpore potrebno poslopje, ki bi postalo v nekaj letih popolno čista, neobremenjena last Črnomlja, nagovarjal je na vse kriplje oskrbnika nemškega reda, naj ta zida in je res s pomočjo takratnega glavarja svoj namen dosegel in občino ob lepo hišo pripravil, ker je bil občinski odbor tako predrzen, da ni hotel za Lacknerja nastopiti. Sedaj bi bilo to drugače, kajne, Skubic Jože Matija.

Iz Predgrada. Za časa deželnozbornskih volitev so pričakale nekatere burne device v Predgradu napredne volilce in jih sprejele z mačjo godbo in s psovkami. Radi tega so bile obsojene na večjo ali manjšo kaznen sledeče ženske: Majerle Kata v Predgradu 78, Majerle Ana v Predgradu 81, Bižal Marija v Predgradu 73, Kraškovc M. v Predgradu 26, Štaudohar Ana v Predgradu 2, Jonke Ana v Predgradu 2 in Majerle Marija v Predgradu št. 16. Sodba prve inštanice je bila v drugi inštanici deloma potrjena, deloma v denarno globo izpremenjena in bi bilo treba iti ričet jest oz. šteti kronce. Tedaj pa je oblastno prišel Šuklje in dekleta potolažil, češ, nič se ne bojte v mojem varstvu ste, nobena ne bo kaznovana. Res je vložil menda dr. Sušteršič milostno prošnjo. Nekaj tednov pozneje je prinesel „Slovenec“ debelo tiskano brzojavno poročilo, da je cesar pomilostil vsa Predgrajska dekleta. Ta dekleta so vsled te vesele vesti priredile v Predgradu hrupno veselico, ki je bila v celoti zopet krvava žalitev naprednih volilcev in naprednjakov sploh. No, pa vedno dobro informirani „Slovenec“ je bil slabo informiran, kajti Ana Štaudohar, ki je pa seveda le dekla, in Ana Koprivc niste bili oproščeni, Marija Majerle je bila sicer oproščena, toda za stroške bo treba šteti dokaj svetlih kronic. Tako so se te tri brumne duše prezgodaj veselile na veselici in se sončile v milosti svetega Šukljeta. Pripomniti pa je, da je bilo letos za cesarjev jubilej mnogo oseb oproščenih, dasi se ni potegoval za nje Šuklje.

Nova rajfajznovka. Registrirana je bila pri trgovskem sodišču v Novem mestu „Kmetska hranilnica in posojilnica na Preloki v Beli Krajini.“ Zanimanje za posojilnico je med kmeti veliko. Več o nji spregovorimo po otvoritvi.

Žalostne razmere. Kmetje se mučimo in hranimo našo živino, da bi priredili kak groš. Letos smo bili po suši grozno

poškodovani, morali si za drag denar nabavljati krmil, in sedaj ne moremo nikakor spečati živine na sejnih, vsak samo ponuja, kupca ni. Na zadnjem metliškem sejmu so ponujali posestniki svojo dobro rejeno živino po 36 v kg živo na vago. Take cene pomore kmeta. Kupci od zunaj pridite si po živino, katero dobite pri nas pol zastonj. Ravno tako se nam godi z vinom. Pridelali smo ga, prilično prodati se ga ne da, dobi se izbrane vrste od 28 do 32 v.

Zdravstveni zastop črnomaljski je sklenil, da se opuste uradni dnevi okrožnega zdravnika iz Črnomlja v Poljanah in na Vinici, h katerim je dežela polovico prispevala. Možje odborniki so šli gg. Lacknerju in županu Skubicu na limance in gotovo bo stem oškodovan tudi ves zdravstveni okraj ne samo Poljane in Vinica. Da je to res, pokazala bo najbližja bodočnost.

Odlikovanja. Povodom jubileja 60-letnega vladanja Njegovega Veličanstva so bili odlikovani v Belokrajini sledeči: gosp. Oton Merk, okrajni komisar v Črnomlju in gosp. župnik I. Šašel iz Adlešič z zlatim križcem s krono in g. Franc Šetina, nadučitelj v Črnomlju z zlatim križcem.

Gospod J. Zure je zadnje dni svojo kandidato za deželni zbor odpovedal, na njega mesto je postavila S. L. S. posestnika in župana g. Matjašiča iz Rosalnic. Zanimanja za volitev v Beli Krajini ni bilo posebnega.

Iz Suhora. Dne 3. t. m. je umrla soproga gosp. nadučitelja Petriča v Suhoru. N. v. m. p.

Iz Vinice. Na predlog našega gosp. župnika Jurija Königa sklenil je naš občinski odbor, da predlaga zdravstvenemu zastopu v Črnomlju, da se tedenske ordinacije okrožnega zdravnika opuste. G. župnik je naslikal in naračunal, koliko stroškov ima občina s temi dnevi. Stvar je pa sledeča: Občina plača za te dneve kakih 70—72 K na leto. Zdravnik pusti na Vinici letno najmanj 100 K, prej več nego manj. Ker bi morali mnogi zdravnika iz Črnomlja ali odkod drugod klicati na dom in recimo, da je teh samo 12 na leto, znašalo bi to najmanj 240 K; kje so pa drugi, ki bi sicer morali hoditi v Črnomelj ali kam drugam k zdravniku sami in njih strošek. Občina je plačevala 70 K, dobička pa so imeli občinarji desetkrat toliko, zraven pa mi bilo treba zdravstvenemu zastopu plačevati za pota k ubogim na Vinici. — Vidi se tukaj, da se gre za osebo ne za stvar. Na delu je konsorcij Lackner-Skubic-König. Bolniki naj se pa v prihodnje obračajo na g. župnika Königa ali na omenjeni konsorcij.

Iz Črnomlja. Povodom proslave 60 letnega vladanja Nj. Veličanstva podarili so za slov. šolo v Rodnah 34 K 20 h gg.: Župnek, Pavlin, Seljak, Weiss, Prezelj, Korbar, Fajfar, dr. Flerin, Schweiger Janko, Slepec, Radič, Kline, Perhac Ignac, Grčar, Modrijan, Masten, Omerzu, Šetina, Schiller, Blažon, Zure, Kunc, Puhek, Skubic Josip, dr. Malerič, Ušlaker, Spreizer, Nagu, Želebnik, Muc, gospa Haring, gdč. Primožič, vsi v Črnomlju.

Iz Črnomlja. Naš g. župan baje pošilja volune za svojimi občinarji, da ne

bi morda v kaki gostilni najbrže kaj o srbski vojski govorili.

Društvu za varstvo otrok in mladinsko skrb v Črnomlju so v proslavo Najvišjega vladarskega jubileja poklonili: Gosp. Ivan Šašel, župnik v Adlešičah, 4 K; gg. Fran Omerza, c. kr. geometer v Črnomlju, dr. Josip Malerič, okrožni zdravnik v Črnomlju, Josip Skubic, posestnik in mesar v Črnomlju, Josip Weiss, c. kr. vladni asistent v Črnomlju, Maks Pavlin, c. kr. nadživinozdravnik v Črnomlju, Leopold Bander, c. kr. sodni nadoficijal v p. v Črnomlju, Fran Prezelj, c. kr. davčni asistent v Črnomlju, Janez Kramarič, sluga pri glavarstvu v Črnomlju, Anton Kajfež, veleposestnik v Kočevju, gospodična Karolina Spreicer, gostilničarka v Črnomlju, in Nežka Zupančič v Črnomlju, po 2 K; gospod Ivan Rupnik, finančni nadstražnik v Črnomlju, 1 K. Nabral g. c. kr. sodni oficijal A. Stepec.

Od uredništva in upravnistva. Prosimo vse, ki so celo leto prejeli mali list, pa doslej še niso poslali malenkostne svote 1:50 K naročnine, naj to store čim prej, ker se bliža konec leta in je čas poravnati račune v tiskarni itd. Ker se vsled spremembe v uredništvu preseli uredništvo in upravnistvo Belokranjca z novim letom v Ljubljano in z ozirom na mogoče spremembe cene in oblike, naj se s pošiljanjem naročnine za l. 1909 počaka do tozadevnega obvestila v listu. Naslov za vse denarne pošiljatve je: „Belokranjec (Gradac) Belakrajina“.

Prva češka

splošna delniška družba za zavarovanje na življenje v Pragi ima svoje glavno zastopstvo za vse slovenske dežele v Trstu. Ta družba zavaruje na življenje po najnižjih cenah in po najugodnejših pogojih.

Letošnja vina

kažejo zopet to napako kot lani, namreč da rjavijo in se gostijo (nategujejo). Svetujem torej vsakemu vinogradniku, naj naredi sledečo poskušnjo:

Naj vzame iz vsakega soda en kozarec mladega vina in ga postavi na dotični sod in naj ga tam opazuje. Če je vino zdravo, se bo v 24 do 48 urah začelo čistiti, če ima pa zgoraj omenjeno napako, se v tem času zgosti ali vsaj temnorjavo postane. Vino, ki kaže to napako, treba je kmalu v dobro zažveplan sod pretočiti.

To se napravi tako: prazen sod se dobro pomije, njegova vratca se zapro in čep se zamaši. Potem se pa od zgoraj pri vehi vtakne v sod na dratu privezan žveplov trak, ki se ga poprej nažge. Na sod kakih 6 hl (bariglo) je treba vzeti 1 žveplov trak (1 šnito). Da žveplo v sod ne kaplja, treba je za to imeti pod dratom pripravljeno vi-sečo malo sklečko, še bolje je pa rabiti novo azbestno žveplo, ki nič ne kaplje.

Jako pogostoma se letos dogaja, da postanejo vina vlačljiva ali sluznata. „Vino mi je volno postalo“, s to pritožbo je prišlo že dosti vinogradnikov k meni.

Če vino sluznato (volno) postane, je to najboljše znamenje, da je to nizko, šibko,

vođeno vino. Kaj pomaga, ko naši vinogradniki vkljub vsemu prigovarjanju od strani veščakov ne morejo nikdar dočakati, da bi grozdje pošteno dozorelo! Letos so nekateri hiteli že koj po malem Šmarnu brat, potem pa ni čuda, da so pridelali kislo vodo mesto vina.

Ker sem natanko popisal vlačljivost vina in sredstva proti njej v zadnji številki „Kmetovalca“, omenjam le na kratko: Komur je vino vlačljivo (votlno) postalo, ta naj ga takoj pretoči v kad in pri tem dobro premeša, prelija in z metlico pretepa.

Če ni vino nič ali malo na tropu kipele, naj mu pri tem dodane 15 do 20 gramov tanina ali čreslovine na vsakih 100 l. Čreslovina ali tanin se dobi v lekarni. Kdor je ne more dobiti, ta lahko vzame na vsakih 100 l vina nekaj (peščico) grozdnih peškov (peljkov), jih stolče, polije s kozarcem finega špirta in ko se vse dobro razmoči, naj tekočino odlije in nalije v vino. V peških se namreč nahaja obilo čreslovine, ki je v špirtu raztopna. Da morajo biti peški suhi, ne plesnivi ali žaltavi, se samoobsebi ume. Potem se sod dobro s krtačo pomije, zažvepla in se vino zopet vanj pretoči. Sod se na to do vrha napolni in zamaši. Če je vino jako šibko, dobro mu je dodati na vsakih 100 l 1 l finega špirta — več ni po novi vinski postavi dovoljeno.

Azbestno žveplo, to je žveplo na azbestnih trakovih, ki ne kaplje in trak ne zgori, se naroča pri tvrdki A. Christanell, Bozen (Tirol). Je sicer dražje kot navadno, porabi se ga pa veliko manj. Dobro bi bilo, da ga ima en ali drugi trgovec pri nas v zalogi.

B. Skalicky.

Za kratek čas.

V šoli. Nadzornik: „Povej mi dvomestno številko!“ Učenec: „37.“ Nadzornik zapiše na tablo 73. Učenec molči. Nadzornik: „Povej še drugo številko!“ Učenec: „64.“ Nadzornik zapiše 46. Učenec molči. Nadzornik: „Ali veš še kako dvomestno število?“ Učenec: „11.“ Nadzornik: „Zakaj si pa izbral ravno 11?“ Učenec: „Mislim sem, pri tem številu se tepec vendar ne bo mogel zmotiti!“

Pri bahačih. A: „Vsako leto porabimo v pisarni 1000 K za črnilo.“ — B: „Kaj bo to! Prepovedal sem svojim pisarjem napraviti pike na i ter prihranim le zato vsako leto 100 K pri črnilu.“

Premetení Janezek. Mati: „Miš je padla v mleko! Si jo li ven vzela?“ — Janezek: „Ne! mačko sem noter vrgel, naj jo ven vzame!“

Iščem takoj

pridnega mlinskega pomočnika

Plača po dogovoru.

Plut Matija

mlinar in žagar v Podturnu pri Dragatušu.

MALI OGLASI

za tristočno petit-vrsto 15 v,
za plačujoče naročnike lista
10 vin.

Oglas.

Za vsebino oglasov uredništvo ne prevzema nikake odgovornosti.

MALI OGLASI

za tristočno petit-vrsto 15 v,
za plačujoče naročnike lista
10 vin.

Iščem za Dolenjsko zastopnika

s sedežem v **Novem mestu**, kateremu sem pripravljen plačevati po **80—120 K mesečne prispevnine** za potovanje ter 20% provizije od doseženega prometa.

Prijazne ponudbe z opisom dosedanjega delovanja in referencami je nasloviti na upravništvo tega lista.

Slavnemu občinstvu naznanjam, da sem **opustil** gostilno in mesarijo pri **Prezelnu** in sem vzel

gostilno in mesarijo pri Rožarju v Črnomlju

Zahvaljujem se obenem svojim dosedanjim cenj. gostom in se pripočamr za mnogobrojni obisk v moji novi gostilni in mesnici cenj. obiskovalcem.

S spoštovanjem

Sinkovič Jakob
mesar in gostilničar v Črnomlju.

Zanesljivo najboljše **slamoreznice, reporeznice**, kakor vse druge poljedelske stroje, pluge in brane, **gnojnične sesalke** v najboljši kakovosti, nepremočljive **vozne plahte**, in take **za komate, zajamčena umetna gnojila** itd.

dobite pri

narodni tvrdki „Merkur“ P. Majdič,
trgovina z železnino v Celju, Štajersko.

Ceniki, pojasnila in navodila z obratno pošto zastonj.

Kmetске hranilnice in posojilnice v Beli Krajini.

Hranilne vloge sprejemajo od vsakogar. Posojila dajejo le svojim članom.

Slovenski denar v slovenske zavode!

Kdor želi svoj denar iz nemškega zavoda (kočevske mestne hranilnice ali ljubljanske kranjske) dvigniti in vložiti v domač zavod, zadostuje, če izroči ali pošlje po pošti priporočeno (rekomandirano) slovenskemu zavodu dotično hranilno knjižico. Ta mu takoj da drugo hranilno knjižico, glasečo se na ravno toliko, kot je v prvi knjižici vpisano. Denar pa pri tujem zavodu vzdigne slovenska hranilnica sama.

Ne nadlegujmo Nemcev z našim denarjem. Pravijo nam, da smo »Vindiše Hunde«. Ne žalimo teh gospodov s svojim denarjem, da jim ne bo treba imeti opravka s »slovenskimi psi«.

Slovenec k Slovencu!

Dobliče Hranilne vloge obrestuje po $4\frac{1}{2}\%$. Posojila na poroštvo po 6% .

Člani morejo biti le prebivalci občin **Dobliče, Talčji vrh** in **Tančja gora**.

Uradne ure vsako 1. in 3. nedeljo od 1.—3. ure popoldne.

Gradac Hranilne vloge obrestuje po $4\frac{1}{2}\%$. Posojila na poroštvo po $5\frac{1}{2}\%$.

Člani morejo biti le prebivalci občin **Gradac, Griblje, Podzemelj** in **Vinji Vrh**.

Uradne ure vsako 1. in 3. nedeljo od 2.—4. ure popoldne.

Preloka Člani morejo biti le prebivalci župnije **Preloka** ter občin **Adlešiče** in **Tribučje**. Obrestna mera vlog in posojil ter uradne ure se razglase po otvoritvi.

Stari Trg Hranilne vloge obrestuje po $4\frac{1}{2}\%$. Posojila na poroštvo po $5\frac{1}{2}\%$.

Člani morejo biti le prebivalci občin **Čeplje, Dol, Dolenja Podgora, Radence** in **Stari Trg**.

Uradne ure vsako 1. in 3. soboto od 9.—12. ure dopoldne.

Vinica Hranilne vloge obrestuje po $4\frac{1}{2}\%$. Posojila na poroštvo po 6% , na vknjižbo po $5\frac{1}{2}\%$.

Člani morejo biti le prebivalci občine **Vinice** in vasi **Gor.** in **Dol. Bojanci**.

Uradne ure vsako nedeljo od 9.—10. dop. in četrtek od 1.—2. pop.

Vrh Hranilne vloge obrestuje po $4\frac{1}{2}\%$. Posojila na poroštvo po $5\frac{1}{2}\%$.

Člani morejo biti le prebivalci občine **Vrh**.

Uradne ure vsako nedeljo od 9.—12. ure dopoldne.

